

dolgo v novem veku po samostanih, kajti redovniki so se bavili tudi z zdravilstvom, ker ni bilo dovolj zdravnikov iz poklica. Tudi lekarništvo ima svoj početek v samostanih. Najprej se je bavil z zdravilstvom benediktinski red, za časa križarskih vojsk viteški redovi, potem frančiškani, tako da je zdravstvo dolgo časa bilo skoro izključno v duhovskih rokah. Naš rojak g. Janko Barle zasleduje frančiškane-zdravnike in lekarnarje po hrvaški zemlji in je sestavil jako zanimive podatke, ki jih je našel po arhivih. Segel je pa tudi na slovensko stran in našteva razne samostanske zdravnike, ki jih je tu zasledil. Posnemimo iz njegovega spisa nekaj imen!

V Brežicah je umrl l. 1773. brat Bernard Winterholler, „insignis chyrurgus“. V Kamniku se spominjata ranocelnika br. Damijan Möhr (1778) in br. Sebald Fürst (1789). V Ljubljani je bil ranocelnik br. Severin Bader (1733), o katerem pravi samostanski nekrolog, da je bil „chyrurgus eximius“, potem br. Sekund Neudekker (1798) in br. Just John, ki je živel v redu čez petdeset let kot „chyrurgus eximius plenusque charitate fraterna“. V Nazaretu na Štajerskem vemo za ranocelnike br. Tadeja Windischa (1695), za br. Salomona Lipolda (1822), br. Kancija Raka (1825), br. Filipa Močilarja (1825) in za lekarnarja br. Aleksandra Pergerja (1736), ki je bil „pharmaceuta peritus“. Obširnejši so podatki iz Novega mesta. Tu nahajamo že l. 1698.

posvetnega zdravnika dr. Rochnerja in dr. Konrada pl. Breckkenfelda (1696—1706), a zdravili so tudi frančiškani. Gvardijan o. Bernardin Gregorič je zgradil l. 1722. novo samostansko bolnišnico, za lekarno so pa l. 1757. določili bolj pripraven prostor. Tu so bili stalni ranocelniki med redovniki. Imenujejo se: br. Donul Ekhard (1713), br. Adalbert Kronberg (1738), br. Arzenij Pierling (1760) in br. Damjan Petz (1824). V Ormožu so umrli ranocelniki br. Egidij Ritter (1701), br. Rafael Kirschner (1760), br. Pantaleon Reysner (1760) in br. Krispin Oswald (1769). Imenuje se tu tudi lekarnar br. Maksimilijan Gorsichky (1695). V Pazinu: br. Primož Stör (1705), br. Jenö Höss (1775), br. Goar Mešutar (Ljublančan, 1784), br. Severin Krampferer (1795) in lekarnar o. Hilarij Astler (1785). Na Sveti Gori pri Gorici so delovali ranocelniki br. David Egger (1733), br. Marcij Pals (1767), br. Dionizij Koberwein (1773) in br. Viljem Cavallar (Korošec, 1775). Na Trsatu se imenujejo br. Vojteh Egger (1712), br. Just Schak (1745), br. Viktorin Tichi (1768), br. Mazej Smrekar (1808) in br. Gašper Vidoc (1834). Mnogo tožba so vložili posvetni zdravniki proti konkurenci redovnikov, in cesarica Marija Terezija je prepovedala redovnikom zdraviti izven samostana. Ljudstvo je bilo vsled tega nevoljno, ker je zdravnikov manjkalo.

Študija g. Barleta je jako primeren donesek k naši kulturni zgodovini. L.

To in ono.

Naše slike. Cvetlični korso v Opatiji (str. 245.) Tudi letošnjo spomlad je Opatija praznovala svoj cvetlični sprevod. Na naši sliki se vidi na desni strani loža za razsojevalce nagrad. Tam sedita v razgovoru nadvojvoda Rainer (v uniformi) in tržaški cesarski namestnik princ Hohenlohe. — Dr. Pacák (str. 284.) je češki minister-rojak, katerega naloga je skrbeti, da se njegovi narodnosti ne zgodi krivica od vladne strani. Dr. Pacak je bil zopet izvoljen za poslanca. Važna naloga ministra-rojaka je za Slovane v sedanjem položaju pač dovolj jasna. Jugoslovani ga še nismo imeli... — Iv. pl. Zajc (str. 287.) je prošli mesec praznoval 70letnico svojega rojstva. Odlični hrvaški skladatelj je tudi nam Slovincem dobro znan po mnogih krasnih zborih, ki se odlikujejo po silno krepkih, izrazitih melodijah, polnih pravega južnega žara.

Še nekaj o Baragu. K spisu zadnje številke „Dom in Sveta“ si dovoljujem podati sledeče dokaze, oziroma opazke. V spomin škofa Baraga se nahaja v geografiji države Michigan dvoje imen: 1. Baraga County; county je upravna politiška skupina, nekaj takega kar je v Avstriji okrajno glavarstvo, na Nemškem Kreis, na Francoskem Departement. Legó Baraga County je lahko najti, ker meji njegova severna meja na skrajni kot zaliva Keweenaw, ki nosi tamkaj tudi ime L'Anse Bay. — 2. Nekoliko nad tisoč prebivavcev broječe mesto Baraga, ki leži v kotu zaliva L'Anse, skoro zahodno od enako imenovanega mesta. Navedena Baraga Association ni zveza slovenskih duhovnikov v Ameriki, ki se oficijelno vedno naziva le: „Zveza slovenskih duhovnikov v Ameriki“ (mej drugim glej v „Poduk Slovincem“, spisal Rev. F. S. Šusteršič, predsednik Zveze); najbrže bo to zveza duhovnikov marquetteške

škofije sploh. P. O. Skolla O. F. M. se je pisal slovensko čisto gotovo Skale, kakor je dobiti Skaletov v Novem mestu, in nobenega Skolla. Povod izpremembi imena je dala želja, da bi Američani prav izgovarjali njegovo ime. In ako se izpregovori ime Skolla s pomočjo izgovarjave, običajno v ameriški angleščini, slišimo slovensko ime Skale; Skale pa se izgovori kakor Skéli, in ker bi vsak Anglež na ta način izgovarjal njegovo ime, je umevno, da se je hotel P. O. Skolla izogniti neprijetnemu izgovarjanju svojega imena ter ga prikrojil angleškemu pravopisu.

I. M.

Koncert „Glasbene Matice“ dne 8. in 9. maja t. l. v veliki dvorani „Uniona“ je sijajno vzpel z Giuseppe Verdija svetovnoznanim „Requiem“, ki ga je veliki italijanski glasbenik zložil za obletnico Manzoničeve l. 1874. Pod vodstvom koncertnega vodja gosp. Hubada je zopet nastopil veliki zbor „Glasbene Matice“ v vsej svoji moči. Čuli smo 210 pevk in pevcev, ki so pokazali svojo izbornó šolo. Moč Hubadova je v nepresekni preciznosti in v fini, globoko preiščeni dinamiki, ki z elementarno silo prevzame poslušavca. Religiozna glasba je tudi drugod častno prišla v veljavo. V Pragi in na Dunaju so se zadnji čas proizvajale slične religiozne skladbe in prepričani smo, da bi Hubadov zbor vzdržal primero z najboljšimi. Solisti gospa Jeanetta pl. dr. Foedranspergova (sopran), gospa Ivica dr. Wagnerjeva (alt), gospod Ernesto vitez Cammarota (tenor), gospod Julij Betetto (bas) so z globokim glasbenim umevanjem pretresljive skladbe pripomogli do najvišjega efekta, za katerega gre zasluga tudi velikemu orkestru (popolna godba c. in kr. pešpolka št. 27. iz Ljubljane, oddelku vojaške godbe c. in kr. pešpolka št. 97. iz Trsta in posameznim članom „Glas-

bene Maticice“, tako da je orkester štel 74 godcev. Tak ensemble v rokah najspretnjšega našega koncertnega vodje, ki z bistrim in globokim umevanjem glasbene literature družni nežen in fin okus, s katerim izbira to, kar je najboljšega, je pripomogel Ljubljani do glasbenega vžitka, ki je najvišje vzgojvalne in umetniške vrednosti in kakršen je mogoč samo v glas-

IVAN PL. ZAJC
hrvaški skladatelj

Tomšičeva slavnost na Vinici. Dva brata pisatelja in vzgojsovcov nam je podarila Vinica: Ivana Slovencev in Ljudevita Hrvatov. Že njiju oče, učitelj Bernard Tomšič, je bil slovenski pisatelj od l. 1839., ko je v „Carnioliji“ opisoval Vinico in Viničane, in pozneje v „Novicah“, v „Vedežu“ in v „Šolskem Prijatelju“. Tudi na gledališkem odru se je poizkusil z igrama „Lahkoverni“ in „Ravna pot najboljša pot“ ter po Valvasorju zložil pripovedno pesem „Boj pri Budoškem“. Njegov sin Ivan je Slovencev dovolj znan kot mladinski pisatelj in ustanovitelj ter dolgotrajni urednik vrlega „Vrtca“, ki je še danes najboljši literarni prijatelj naše šolske mladine. Brat mu po rodu in po duhu Ljudevita je isto nalogo vršil med Hrvatov, katerim je izdajal mladinski list „Bršljan“. Letos na binokostni terek, dne 21. maja, je odkrilo belokranjsko učiteljsko društvo spominski plošči obema Tomšičema ob veličastni udeležbi Hrvatov, ki jih je pripeljalo književno društvo „Zmaj“ v Vinico na slovenska tla, da se oddolže Slovencev za vrlega Ljudevita Tomšiča. Govoril je gosp. Emilij pl. Laszowski, na grobu Bernarda Tomšiča pa dr. Vladimir Deželjic iz Zagreba. Slavnost se je zvršila ob najlepšem soglasju v edinosti in bratski slogi Slovencev in Hrvatov.

Dr. Petr Gudev, bolgarski publicist in bivši urednik, je postal ministrski predsednik na Bolgarskem. Njegov življenjepis je zelo zanimiv, ker je dr. Gudev samo po svoji popolnoma ameriški energiji in neumorni marljivosti dosegel tako visoke in častne službe na Bolgarskem. — Gudev se je porodil leta 1863. v vasi Gradec v kotlenskem okraju. Njegovi starši so bili analfabeti in revni seljaki. Prvo omiko je dr. Gudev dobil v rojstveni vasi, kjer je tudi dovršil kurz na štirikrazredni srednji šoli, ki je takrat bila v njegovi rojstni vasi. Ob času vstaje in rusko-turške vojske mladi Peter ni mogel iti v Dobružko k svojemu očetu, ki je tam služil za pastirja, in zato se je učil rokodelstva pri nekem krojaču, ali samo nekoliko časa. Kmalu je rokodelstvo zapustil in postal je sluga v krčmi in pozneje

pri nekem peku. V tem času so otvorili državno gimnazijo v mestu Slivnu in preprosti sluga Gudev, hrepeneč po omiki, je bil eden izmed njenih prvih učencev. Gimnazijo je dovršil z odliko l. 1884. Ker ni imel sredstev, da bi mogel dalje študirati, je prevzel učiteljsko službo v haskovski okrajni šoli in pozneje je hotel iti v Makedonijo, kjer so bili takrat učitelji boljše plačani nego na Bolgarskem. Ali medtem, ko se je spravljal v Makedonijo, je bila v Plovdivu razglašena zveza vzhodne Rumelije z Bolgarijo, in Gudev kot navdušen Bolgar je vstopil v prostovoljno legijo, ki se je udeležila srbsko-bolgarske vojske. Po končani vojski je bil Gudev pisar v društvu Rdečega križa in pozneje učitelj v poljedelskem učilišču v Ruščuku. Prištedivši si nekaj denarja, je šel l. 1887. v Pariz, da bi na tamošnji univerzi študiral pravo. Ko je dovršil z odliko pariško univerzo, je šel Gudev v Bruselj, kjer je postal doktor pravoslovja. Iz Bruselja je šel v London in pozneje v Rim, kjer je proučeval v knjižnicah stare bolgarske rokopise. Plod teh študij je Gudev objavil v „Zborniku ministristva prosvete“. Vrnivši se v domovino je opravljal razne službe pri bolgarskem ministristvu. Preden je postal ministrski predsednik, se je pečal z odvetništvom, pri katerem je pokazal svojo izredno nadarjenost. Dr. Gudev je avtor cele vrste političnih brošur; največ uspeha je imela njegova brošura o bistvu socializma. Kar se je vrnil v domovino, je bil Gudev ves čas glavni urednik lista „Nov Vek“, za katerega je pisal temeljite članke o raznih bolgarskih političnih vprašanjih.

25 letnica časnikarske delavnosti M. V. Jurkeviča.

Pred 25 leti je v enem izmed naših takrat od turškega jarma osvobojenih bolgarskih mest, v Svištovu (Sistovu) izšel list „Prosvetljenje“, katerega namen je bil širiti duševno obzorje Bolgarov ter jih seznanjati z bolgarsko osvoboditeljsko Rusijo. Izdajatelj in urednik lista je bil mladi prostovoljec v rusko-turški vojski, M. V. Jurkevič, ki je bil od začetka vojske vojni poročevavec „Letučega Voennega Listka“. Po končani vojski se je Jurkevič naselil v Svištovu, kjer je bil učitelj zgodovine in staroslovanskega jezika. V tem času je začel pisati v ruske liste, ki je v njih seznanjal rusko občinstvo z Bolgari in slovanskim vprašanjem na Balkanu. Odločni in odkritosrčni spisi so Jurkeviču na

Bolgarskem vzbudili mnogo sovražnikov tako, da je v dobi „stambulovščine“ zapustil domovino ter šel v Rusijo. Tam je bil sotrudnik „S. Pet. Vedomosti“, „Russkega Truda“ in „Novorossijskega Telegrafa“ ter je urejeval slovanski oddelek „Varšavskega Dnevnika“. Zasluga Jurkevičeva je, da se od osemdesetih let rusko občinstvo bolj zanimava za slovanska vprašanja. Ko je na Bolgarskem minila takozvana „doba paločnikov“, se je vrnil Jurkevič v Sofijo ter marljivo sodeluje pri ruskih in bolgarskih listih. Od l. 1898. izdaja temeljito delo pod naslovom „Dvadcatipjatiletnie itogi knjažestva Bolgarii“, katerega sta že izšla dva velika zvezka.

E. M. Berthelot. Nekoliko tednov po smrti imenitnega ruskega kemika Mendelejeva, katerega življenjepis in sliko je

E. M. BERTHELOT